Kad sirds pilna, sēžas pie klavierēm

Ligita Kupčus-Apēna, "Kurzemes Vārds"

Annikas Lankas klavieru skaņdarbi ir mierpilni, plūstoši, smalkām niansēm izausti un pārdomas rosinoši. Annika saka – ja tie kādam palīdz sakārtot domas, nomierināties vai vienkārši sajust, ka būs labi, tad viņas uzdevums ir izpildīts. Pašai gan tikpat svarīgi ir neiestrēgt ierastajā – meklēt jaunus ceļus, mācīties un ik pa laikam sev pajautāt: kur vēl varu izkāpt ārā no komforta zonas? Ar Liepāju viņu joprojām saista ģimene, vecvecāki un māju sajūta.

– Tavi vecāki Andris un Gunita Lankas Liepājā ir labi zināmi. Vai tevi bieži sasaista ar viņiem?

– Rīgā vairs ne tik ļoti. Te jau dzīvoju ceturto gadu, nu jau rit piektais, un tas vairs nav tik izteikti. Bet, protams, tie, kas zina manus vecākus, uzvārdu atpazīst – tas nav tik bieži sastopams.

– Viņi vienmēr atbalstījuši tavu izvēli iet mūzikas ceļu?

– Jā. Viņi bija tie, kas mājās nopirka klavieres. Sākumā tās bija vairāk māsai, jo viņa bērnībā skaisti dziedāja, bet es sāku tās trinkšķināt, un laikam kaut kas izklausījās pietiekami labi, lai mani aizsūtītu uz mūzikas skolu.

Un mūzikas skolā jau, man šķiet, teju visiem pienāk tas brīdis, kad viss ir līdz kaklam. Pieci gadi jau nomācīti, bet vēl trīs priekšā. Tad vecāki ir tie, kas pastumj uz priekšu.

Bet viņu atbalsts nav bijis tikai tajā, ka – turpini mācīties mūziku. Man diezgan agrā vecumā nācās saskarties ar profesionāļiem, un ko tad tāds mazs zaķis zina – kā ar viņiem runāt, kā uzrakstīt e-pastu, kā uzrunāt cilvēku, kuru respektē. Man paveicās, ka vecāki ir gudri cilvēki. Viņi man iemācīja, kā komunicēt un sadarboties ar profesionāļiem, kā šīs attiecības uzturēt. Tās ir lietas, ko mūzikas skolā īsti nemāca.

– Ko dari vēl paralēli komponēšanai?

– Lielākais darbs ir privātstundas, un to es absolūti mīlu darīt. Vēl piestrādāju par koncertmeistari vienam skolas korim. Tur diriģents man bija pazīstams cilvēks, un nodomāju – kāpēc gan ne?

Un kopš pagājušās vasaras vēl strādāju kafejnīcā. Publiski neesmu stāstījusi, kurā tieši, vairāk drošības apsvērumu dēļ. Jo vairāk tu internetā pastāsti, kur atrodies un kurās vietās regulāri esi, jo vairāk par tevi var uzzināt arī cilvēki, kuriem varbūt nevajadzētu.

Bet kafejnīcas darbs man ir devis ļoti daudz. Tas man ir uzaudzējis biezāku ādu. Kādreiz varbūt vairāk baidījos no cilvēkiem – aizrādīt, nepiekrist, pateikt savu viedokli. Bet, kad dienā tev garām iziet simts cilvēku, viens pēc otra, tu iemācies. Tas ir ļoti labs treniņš.

– Kāpēc tev patīk strādāt par privātskolotāju?

– Kaut kas tajā ir – man patīk no cilvēka izvilkt to, ko viņš pats nezināja, ka spēj. Tas ir tāds azarts.

Man ļoti patīk individuālā pieeja. Man nav tādas klasiskas mūzikas skolas pieejas, un no tās man pašai mazliet vajadzēja *atmācīties*. Mūzikas skolā ir strikta rutīna – šādi iesildāmies, šo mācāmies, tik skaņdarbu jāiemācās, divreiz semestrī ieskaite vai eksāmens. Tas temps tiešām ļoti labi uzaudzē prasmes un līmeni. Bet, ja cilvēks klavieres grib spēlēt vienkārši kā hobiju, viņam tas nav vajadzīgs tādā pašā veidā. Pie manis ir nācis ārsts, ir bijusi tenisa trenere, universitātes studenti, mazi bērni. Viņi nenāk ar mērķi kļūt par virtuoziem pianistiem.

Tāpēc man svarīgi saprast – ko šis konkrētais cilvēks no klavieru stundām vispār grib? Es viņam neuzspiedīšu to, kas nav vajadzīgs. Tajā pašā laikā tomēr došu arī lietas, kas viņu virzīs uz priekšu un nākotnē dos labāku līmeni.

– Vai tavi audzēkņi zina, ka pati arī komponē?

– Jā. Man pat ir bijuši daži, kuri izteikuši vēlmi mācīties manus skaņdarbus. Es tos noteikti neuzspiežu – negribu būt tas mākslinieks, kurš liek visiem mācīties savus darbus. Bet ir studenti, kuri paši to vēlas. Un tad es laikam esmu pat prasīgāka. Es zinu, ko man pašai prasīja šos skaņdarbus ierakstīt studijā un kā tie bija jāuztrenē, tāpēc ļoti labi zinu, kā tiem jāskan.

– Kā tu raksturotu savu mūziku?

– Kā ambientu filmu mūziku. Man ir teikuši, ka to var uzlikt fonā strādājot un tā palīdz koncentrēties, rada patīkamu atmosfēru. Tad man ir tāds – jā! Jo tas ir par to auru vai enerģiju, ko cenšos caur savu mūziku radīt. Man pašai tā palīdz nomierināties. Ja tā spēj nomierināt arī kādu citu vai radīt sajūtu, ka būs labi, ka cilvēks tiks cauri tam, kam viņš tajā brīdī iet cauri, tad man šķiet – mana misija ir izdarīta.

– Kas līdz šim mūzikas ceļā tev pašai šķitis virsotne, nozīmīgs brīdis?

– Viena no virsotnēm noteikti bija, kad, beidzot Mūzikas akadēmiju, manu skaņdarbu atskaņoja Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris. Tā bija ļoti sirreāla sajūta – dzirdēt savu darbu profesionāla orķestra izpildījumā.

Kad tādas lietas ar mani sāka notikt pirmoreiz, es par katru no tām gandrīz spiedzu no prieka un uztraukuma. Bet tagad esmu mazliet piezemējusies.

Esmu sapratusi, ka cilvēki, kuri man kādreiz šķita tādas lielas autoritātes, no kuriem iedvesmojos un kurus ļoti cienu, arī ir vienkārši cilvēki. Man vairs nav tik drausmīgi jāuztraucas par katru e-pastu vai sarunu ar viņiem, nav jātrīc un jābaidās.

Tas nenozīmē, ka es mazāk novērtēju viņu prasmes. Drīzāk esmu viņus savā galvā nocēlusi no tāda pjedestāla, kura dēļ man pašai agrāk bija bail ar viņiem runāt. Arī to es uzskatu par vienu no savām virsotnēm – vairs nebaidīties no cilvēkiem.

Un tagad ir vēl viena lieta, par ko ļoti priecājos – pirmo reizi mani skaņdarbi būs arī iespiesti nošu izdevumā. Top "Liepājas klavieru grāmata bērniem I", un tajā būs trīs mani skaņdarbi. Tas man ir ļoti īpaši – ka mana mūzika būs ne tikai dzirdama, bet arī nodrukāta nošu grāmatā.

– Tas vien, ka bērni mācīsies arī tavus skaņdarbus no nošu grāmatas, šķiet ļoti īpašs novērtējums komponistam.

– Jā. Un, ja runājam par tādu lokālāku "virsotnīti", īpaši jau "Kurzemes Vārda" kontekstā, tad man ģimene ir Liepājā – arī vecvecāki. Mums pat ir tāda tradīcija: vecvecāki nopērk "Kurzemes Vārdu", izlasa, saliek numurus kaudzītē un pēc tam nodod maniem vecākiem. Vispirms avīze iziet caur opi un omi. Un tieši vakar vakarā (*saruna notiek 12. novembrī – L.K.-A.*) es opim aizsūtīju savu jauno skaņdarbu. Esmu domājusi par to, ka bieži komponisti kādam velta skaņdarbu tad, kad cilvēks jau ir devies mūžībā. Arī man tā ir bijis. Un pēc tam paliek sajūta – ak, cik būtu forši, ja šis cilvēks pats varētu dzirdēt to, ko es viņam esmu veltījusi. Ar opi sapratu, ka negribu sagaidīt to dienu. Gribu, lai viņš to dzird tagad.

Vasarā kopā ar stīgu kvartetu ierakstīju skaņdarbu, kurā spēlē arī mūziķi no "Sinfonietta Rīga". Klāt ir arī klavieres. Es opim neko iepriekš neteicu – viņš nezināja, ka man vispār ir tāda doma. Vasarā parādīju viņam šo skaņdarbu klātienē, bet burtiski vakar no producenta saņēmu jau gatavo gala versiju un aizsūtīju opim e-pastā, lai viņam tā paliek.

Man ir ļoti svarīgi, ka viņš šo skaņdarbu ir dzirdējis. Un tagad nevaru sagaidīt, kad to varēs dzirdēt arī pārējie.

– Tas ir tieši viņam veltīts skaņdarbs?

– Jā. Tas tā arī saucas – "Opim". Manu opi sauc Indulis Lanka. Viņš ir tāds rezervēts, nosvērts, ļoti mīļš cilvēks, bet vienlaikus arī ļoti iekšējs domātājs. Mums varbūt nekad nav bijis ļoti daudz kopīgu tēmu, par kurām runāt tādos garos, izvērstos teikumos. Bērnībā es par to reizēm pat pārdzīvoju – nu, kāpēc es nevaru izdomāt, par ko mums parunāt? Bet vēlāk sapratu, ka tā vienkārši ir mūsu realitāte. Un veids, kā varu parādīt, ka man viņš rūp, nav obligāti caur vārdiem. To var parādīt ar darbiem. Arī skaņdarbs "Opim" ir tieši par to – bez vārdiem parādīt, ka man viņš rūp.

– Vai opis pats arī ir bijis saistīts ar mūziku?

– Jā, bērnībā viņš mācījās spēlēt čellu. Cik zinu, ļoti sen gan čellam vairs nav pieskāries. Un manā skaņdarbā "Opim" tieši čells ir galvenais instruments.

– Kādi tev pašai šobrīd ir sapņi? Uz ko gribi virzīties tālāk?

– Man patīk sevi izaicināt un ik pa laikam izkāpt ārā no komforta zonas. Man liekas, ka tā ir radies katrs mans albums. Pirmajā viss bija ļoti strikti – visas notis pierakstītas, viss pa plauktiņiem. Otrajā albumā sevi izaicināju notis nerakstīt vispār un vairāk paļauties uz to, kas ir galvā.

Tagad strādāju pie trešā albuma, un tur mans izaicinājums ir improvizācija. Akadēmiskam mūziķim tas var būt diezgan biedējoši, jo esi pieradis pie kārtības, pie robežām, pie tā, ka viss ir izdomāts. Improvizācijā ir ļoti liela uzticēšanās sev – sadzirdēt, kas ir labs, kas nav, un ļaut kaut kam rasties tajā brīdī.

Es, piemēram, aizbraucu uz Kuldīgu pie Dāvida Kļaviņa uz "Una Corda" klavieru darbnīcu un trīs vakarus vienkārši gāju studijā, improvizēju un ierakstīju.

VIZĪTKARTE

Annika Lanka

◊ Komponiste, pianiste un klavierspēles pasniedzēja.

◊ Dzimusi 2002. gada 23. septembrī un augusi Liepājā, šobrīd dzīvo Rīgā.

◊ Mācījusies Liepājas Raiņa 6. vidusskolā, Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolā.

◊ Klavierspēli sākusi apgūt Liepājā, 13 gadus mācījusies klasisko klavierspēli.

◊ Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijā studējusi kompozīciju pie komponista Ērika Ešenvalda un ieguvusi bakalaura grādu.

◊ Šobrīd turpina studijas maģistrantūrā "Media Composition and Orchestration" jeb kompozīcijā vizuālajiem medijiem, vairāk pievēršoties filmu mūzikai (Lielbritānijā).

◊ Izdevusi albumus "Vol. 1" (2021), "Vol. 2" (2024), EP "within, without" (2025) un singlu "aftertaste" (2026).

◊ Vecāki Andris un Gunita Lankas, māsa Linda, brāļi Roberts un Krišjānis.

◊ Patīk pastaigas mežā.

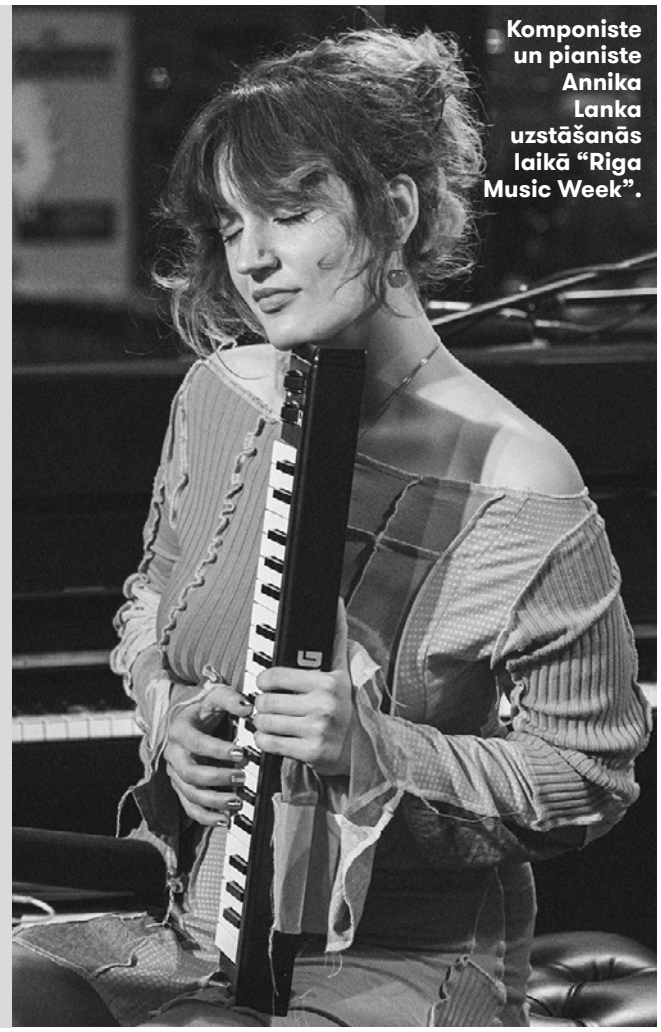

Komponiste un pianiste Annika Lanka uzstāšanās laikā "Riga Music Week".

Nepārtraukta meklējumu un pārvērtību virkne

Agrita Blumberga, "Talsu Vēstis"

Marmora raksti, ģipsis un iedomātā mūžība – starpdisciplinārā māksliniece Dzelde Mierkalne pēdējos četrus gadus strādā senajā marmora imitācijas tehnikā (*scagliola*), pētot mūsdienu eksistenciālos jautājumus un laika plūsmu. Šogad viņas unikālie formas un materiāla meklējumi vainagojušies ar Vijas Celmiņas fonda stipendiju, kas ir ne vien atbalsts darbnīcas labiekārtošanā, bet arī atļauja brīvi eksperimentēt, pētīt un kļūdīties.

Pirmo desmit dzīves gadu atmiņas un radošie pirmsākumi Dzeldei saistās ar Talsiem. Tolaik viņas ikdiena aizritēja mūzikas un kustības zīmē. Tikai pēc pārvākšanās uz Rīgas pusi viņa skaidrāk apzinājusies iekšējo nepieciešamību izpausties mākslā. Pēc 9. klases Dzeldes ceļš veda uz Jaņa Rozentāla Rīgas mākslas vidusskolu. Māksliniece atzīst, ka konkrēta pagrieziena punkta nav bijis: "Ar mākslu ir tā, ka tu nevari to vienkārši nolemt, – tu vai nu jūti, ka tev tas jādara, vai ne. Lai gan karjeras un ienākumu ziņā tā nav racionālākā izvēle, vienmēr esmu jutusi, ka tas ir mans ceļš. Katra lieta, ko radu, motivē darīt vairāk."

Radošums viņai visupirms ir pasaules uztvere un iekšējs aicinājums. "Tas nav tikai par sēdēšanu pie galda un stundām ilgu zīmēšanu. Tas ir radošs process, kas caurvij dzīvi," izjūtās dalās Dzelde. Mīlestība pret radīšanas procesu un darbu ar rokām atspoguļojas arī mākslinieciskajā izpildījumā – viņas darbi ir pamatīgi un laika ziņā ietilpīgi.

Uzsākot studijas Latvijas Mākslas akadēmijā, Dzelde lēma par labu grafikas apakšnozarei, kas aizrāva ar paņēmienu daudzveidību un plašajām iespējām, tomēr, tuvojoties bakalaura studiju noslēgumam, radusies spēcīga vēlme savienot drukāto grafiku ar trīsdimensiju formu. Šie meklējumi pamudināja mākslinieci domāt par zīmējumu telpā un pakāpeniski aizveda viņu līdz maģistrantūras studijām programmā "Post".

"Man patīk caur pārspīlētiem tēliem un fantāzijas pasauli runāt par to, kā mēs apstrādājam emocijas," skaidro Dzelde Mierkalne.
MARIUSA ŽIČIUSA FOTO

Pētot formas un zīmējuma mijiedarbību, Dzelde pakāpeniski nonāca pie marmora imitācijas tehnikas (*scagliola*), kur satiekas grafiskā domāšana un trīsdimensiju vide.
ANDREJA VASIĻENKO FOTO

Raksturojot darba procesu, Dzelde atklāj, ka cenšas strādāt līdzīgi, kā tas darīts pirms 400 gadiem.
ANDREJA VASIĻENKO FOTO

GRAFISKA PIEEJA PAT TELPISKĀS INSTALĀCIJĀS

Pētot formas un zīmējuma mijiedarbību, Dzelde pakāpeniski nonāca pie marmora imitācijas tehnikas *(scagliola)*, kur satiekas grafiskā domāšana un trīsdimensiju vide. Šajā procesā veidojas neparedzami materiāla raksti, kurus māksliniece papildina ar gravējumiem. Savus darbus viņai pašai ir grūti ielikt konkrētos mākslas rāmjos – tie nav nedz zīmējumi, nedz klasiska tēlniecība, jo visbiežāk tiek strādāts plaknē, saglabājot grafisku pieeju pat telpiskās instalācijās. Dzelde veido arī dažādas instalācijas un trīsdimensiju objektus, bet viņas domāšana un pieeja joprojām balstās grafikā – pat tad, kad tiek strādāts ar apjomu un formu.

Dzelde marmora imitācijas tehniku izmanto laikmetīgās mākslas darbu radīšanai, taču visbiežāk tajā strādā restauratori un amatnieki – spilgts piemērs ir Rīgas birža, kur šī tehnika izmantota sienu apdarē. "Arvien vairāk redzu, ka arī Eiropā ir vēlme celt ārā senās tehnikas un skatīties uz tām caur laikmetīgu skatpunktu," atzīst māksliniece.

Meklējot jaunus izpausmes veidus un eksperimentējot ar ģipsi, maģistrantūras studiju laikā par šo seno paņēmienu Dzeldei pastāstīja pasniedzējs Armands Zelčs. Lai gan pasniedzējs ar šo tehniku bija saskāries, tehniski viņš to nepārzināja, līdz ar to apguves process noritēja pašmācības ceļā, veicot eksperimentus un mācoties no kļūdām. Informāciju Dzelde meklējusi internetā, tostarp tulkojot materiālus no itāļu valodas. Vācot informāciju kā puzles gabaliņus, viņa ieguvusi zināšanas, lai sāktu strādāt patstāvīgi, un laika gaitā cer savas prasmes attīstīt.

TURPINA PĒTĪT PELĒKO TOŅU GAMMAS

Raksturojot darba procesu, Dzelde atklāj, ka cenšas strādāt līdzīgi, kā tas darīts pirms 400 gadiem. Kaut arī gala rezultāts ir marmora imitācija, pamatā tiek izmantots stingrāks un baltāks ģipsis, nevis parastais celtniecības ģipsis. Process sākas ar ģipša uzbērumu, kura centrā izveidotajā bedrītē tiek ielieta noteiktas konsistences trušu ādas līme, kas paildzina materiāla sacietēšanu. Pēc tam tiek pievienoti pigmenti, visbiežāk melnie, veidojot dažādas pelēkā toņa gradācijas. Lai gan tehnika pieļauj eksperimentus ar dažādām krāsām, māksliniece šobrīd izvēlas turpināt pētīt pelēko toņu gammas piedāvātās iespējas. No sagatavotās masas tiek veidotas dažādu gradāciju piciņas māla konsistencē. Kaut arī pievienotā līme aizkavē sacietēšanu, strādāt nākas pietiekami ātri. No iegūtās mālam līdzīgās masas tiek veidoti dažādu gradāciju pikuči. Griežot šo masu šķēlēs, atklājas marmoram raksturīgie raksti. Iegūtās šķēles tiek klātas cita pie citas uz sagatavotām formām – gan plakaniem taisnstūriem un kvadrātiem, kas paredzēti stiprināšanai pie sienas, gan trīsdimensiju objektiem, piemēram, svečturiem. Kad izveidotā masa ir kārtīgi sacietējusi, seko slīpēšana. Slīpējot līdz ļoti smalkai gradācijai, materiāls iegūst spīdumu. Ja darbu paredzēts papildināt ar grafisku attēlu, māksliniece izmanto mehānisko gravieri un iedobumu vietas aizpilda ar to pašu masu šķidrākā konsistencē. Lai gan šobrīd Dzelde izmanto mūsdienīgus instrumentus, nākotnē, mācoties pie amata meistara, viņa vēlas padziļināti apgūt tieši vēsturisko pieeju bez elektriskajām slīpmašīnām un gravieriem.

"Gala rezultāts mēdz būt pārsteigums. Kaut varu paredzēt, kādus pigmentus un toņus izmantoju, līdz galam nevaru paredzēt, kā tie sajauksies kopā. Rakstus visbiežāk pa īstam ieraugu tad, kad masa sacietē un sāku to slīpēt. Man ļoti patīk spēlēties ar šo neparedzamību. Cenšos apvienot plūstošās līnijas ar to, ko vēlos attēlot caur zīmējumu un gravēšanu. Šajā apvienojumā veidojas maģija, kas man pašai šķiet ļoti interesanta," atklāj Dzelde.

PASAULES GALA TĒMA – KOPŠ PIRMĀS PERSONĀLIZSTĀDES

Nozīmīgs atskaites punkts viņas mākslinieciskajā darbībā bijusi pirmā personālizstāde pirms pieciem gadiem. Kopš tā laika māksliniecei bijušas trīs personālizstādes, kā arī vairākas grupu izstādes. Par īpaši zīmīgu pieredzi viņa sauc dalību jaunās paaudzes mākslinieku grupas izstādē "Gen Z All at Once". Izstāde Viļņā apvienojusi jaunās paaudzes māksliniekus no vairāk nekā 11 Austrumeiropas postpadomju bloka valstīm. Māksliniece norāda, ka bija aizraujoši vērot, kā vide, kurā mākslinieki uzauguši, atbalsojas autoru darbos, – lai gan katram bijusi sava pieeja, visos darbos valdījusi kopīga noskaņa. Tāpat būtisks karjeras solis bijusi dalība starptautiskās izstādēs, piemēram, grupas izstādēs Prāgā un Bostonā. Tās sniegušas iespēju parādīt Latvijā tapušos darbus pavisam citai auditorijai. "Tā ir brīnišķīga pieredze – redzēt pasauli un satikt cilvēkus, pateicoties savai mākslai," atzīst Dzelde.

"Pasaules gala tēmu esmu apspēlējusi jau kopš pirmās personālizstādes, bet tas ir vairāk sajūtu līmenī un caur nedaudz ironisku skatienu. Tas, kas notiek apkārt, ir pārmaiņas. Viss kopā – ekoloģiskā krīze, politiskie notikumi, bet tas nav par konkrētām lietām, tas ir par sajūtām. Man patīk caur pārspīlētiem tēliem un fantāzijas pasauli runāt par to, kā mēs apstrādājam emocijas," skaidro Dzelde. Marmora imitācijas tehnikā Dzeldi īpaši saista tās materialitāte, kas ietver iedomātu mūžību. Māksliniece iedvesmojas no kapu kultūras un aizmirstiem pieminekļiem, pētot cilvēku vajadzību pēc materiāla objekta piemiņas saglabāšanai. Caur iedomāto akmeni viņa runā par laika plūsmu un cenšas dzēst robežu starp tagadni un senatni.

MĀCĪTIES PIE AMATA MEISTARIEM ITĀLIJĀ

Uzzinot par Vijas Celmiņas fonda stipendijas saņemšanu, māksliniece izjutusi milzīgu saviļņojumu, pārsteigumu un apziņu, ka priekšā ir nozīmīgs darba periods. Apziņa, ka Vija Celmiņa un žūrija ir novērtējusi viņas radītos darbus, jau agrīnā karjeras posmā sniedz pārliecību, ka izvēlētais ceļš ir pareizs. Iegūto finansējumu māksliniece plāno izmantot gan praktiskiem mērķiem, gan profesionālajai izaugsmei. Stipendija ļaus uzlabot darbnīcu, iegādāties instrumentus un augstākas kvalitātes izejmateriālus, kā arī veikt dažādus eksperimentus. Tehnikas pilnveide ietver meistarklases Itālijā – šīs tehnikas izcelsmes vietā –, lai mācītos pie amata meistariem. Tāpat stipendija nodrošina mākslinieciskobrīvību un iespēju mazāk domāt par ikdienas rūpēm, pilnībā koncentrējoties darbam, izpētei, ceļošanai un jaunai pieredzei.

Viens no nozīmīgākajiem eksperimentiem, ko māksliniece plāno realizēt ar stipendijas atbalstu, ir lielformāta darba radīšana un atstāšana ārtelpās. "Mani piesaista defekti, kaut kas nenopulēts, neapstrādāts – spēlēšanās ar šo materialitāti. Šī tehnika nav piemērota ārtelpām, bet man šķiet interesanti dokumentēt, kā darbs pakāpeniski izšķīst vai saplaisā. Šāda tipa neparedzamība ir vajadzīga. Pateicoties stipendijai, ir atļauts darīt lietas, kas varbūt uzreiz nesanāk, ir atļauts kļūdīties un turpināt meklējumus," prieku par jauniegūtajām iespējām pauž Dzelde.■

Stāstu pūru saliks virtuves plauktos

Ieva Vilmane, "Saldus Zeme"

Topošā Bļodu muzeja veidotāji apzināti izvēlējās valsts svētku mēnesi, lai Saldus Mākslas skolā izliktu kolekcijas pirmos eksponātus. Paaudzēs mantotie, svešos bēniņos atrastie, lielā pateicībā dāvinātie, arī spontāni nopirktie trauki jau decembra sākumā nonāks viedajā ciemā Jaunmuižā jeb Saldus novada Jaunlutriņos.

Kolekcija būs turpat, kur ilggadējai Latvijas Mazpulku līderei un viedā ciema Jaunmuižā veidotājai Ilzei Kļavai radās doma, kā ar arhaisku sadzīves priekšmetu – bļodu – stiprināt viņas dzimtos laukus. Mīlestība pret Jaunlutriņiem Ilzei palīdz izdomāt, kā Saldus novada perifēriju padarīt pilsētniekiem redzamāku. Viņai būtiski, ka kultūras un izglītības projekti palīdz pagastu ieraudzīt arī citu novadu iedzīvotājiem, pat tiem, kuri dzīvo aiz Daugavas.

Bļodu muzeja veidotāja no plašā tradicionālo sadzīves priekšmetu klāsta izraudzījusies lietu, kas viedajā ciemā saistās ar būtiskām pārmaiņām. Lai klusinātu sirds sāpes par Jaunlutriņu pamatskolas likvidēšanu pirms pieciem gadiem, Ilze Kļava palīdzēja skolas ēdnīcā izvērsties sociālajam uzņēmumam "Jaunmuižas labumi". Pavāres un viņu palīdzes regulāri cilā lielas, mazas, vieglas, smagas, vecas, jaunas, rakstainas, vienkrāsainas un citādas bļodas. Tikai vēlāk kolekcijas iniciatore attapa, ka viņas doma sasaucas ar visa novada identitāti un kultūrvidi. Proti, par jaunlutriņnieku dēvētais Saldus dzejnieks Māris Čaklais pirmais ievēroja, ka Saldus reljefs atgādina bļodu. No viņa apdzejotās līdzības radies tagadējais Saldus novada zīmols un sauklis "Saldus piepilda".

Izstādē "Saldus novada spēka bļodas" izlikti eksponāti pārstāv visus 19 pagastus un abas pilsētas. "Viena stāsta par cilvēku, cita par skarbu vēstures pagriezienu vai laimīgu notikumu. Kolekcija baudāma ne tik daudz ar acīm, cik ausīm. Manuprāt, rezultāts sanācis mīļš un patriotisks. Imants Ziedonis "Kurzemītē" rakstīja, ka Saldus rajons ir garlaicīgs, viņš tajā nekā īpaša neredzot. Bļodu muzejā nepilnas pusstundas stāstījumā par interesantiem cilvēkiem un notikumiem varam piesaukt katru mūsu pagastu un pilsētu!" I. Kļava lepojas.

"3K" lasītājus iepazīstinu ar eksemplāriem, kas atspoguļo nelielās kolekcijas dažādību.■

IEVAS VILMANES FOTO

GRUNTĪGĀ māla "dāma" nolikta topošā Bļodu muzeja goda vietā un pārstāv Zvārdes pagastu. 2017. gadā novadpētniece Dzidra Lāce sadarbībā ar trimdas tautiešiem izdeva savu mūža pētījumu "Zvārde gadsimtu griežos". Tik apjomīga vēstures grāmata nav nevienam Saldus novada pagastam, pat ne pilsētai.

AR ŪDENSROZI VIDŪ. Jaunās paaudzes keramiķe Andra Cvetkova domāja par Brocēnu ģerboni un karogu, kamēr lipināšanas tehnikā veidoja savu mākslas darbu. No šosejas pilsēta izskatās neizteiksmīga un atturīga, bet no sānieliņām un meža celiņiem – romantiska un mājīga.

KOKA SKANDINĀVIETE, ko 2012. gadā norvēģu kristieši pateicībā un mīlestībā uzdāvināja seniem un ļoti mīļiem draugiem Blīdenes luterāņu draudzē. 1988. gadā bļodu izdekorēja Norvēģijā izcila norvēģu tradicionālās glezniecības meistare Rūta Laurense Nordbē.

PIRMĀ kolekcijā nonāca Ilzes Kļavas plastmasas bļodiņa, kuru 1992. gadā viņa saņēma starptautiskā mazpulku nometnē Zviedrijā. Jaunlutriņniece atceras: "Aizbraucām ar Jauno zemnieku kluba prezidentu, vēlāko finanšu ministru Andri Vilku, un noskatījāmies Latvijai labas lietas. Mājās sarīkoju savu pirmo mazpulku nometni Jaunlutriņu bērniem, nākamajā aicināju interesentus no visa Saldus rajona. 1998. gadā noorganizēju pirmo Latvijas mēroga nometni "Visu daru es ar prieku", šogad tā notika 25. reizi. Skaista tradīcija."

"VECMĀMIŅAS SEĢENE" ir keramiķes un daiļamata meistares Laimas Jaunskungas darbs no viņas 70. jubilejas izstādes "Smadzeņu brīvība". Nīgrandniece savā mākslas rokrakstā pārzīmējusi Kurzemes tradicionālo lakatu ornamentus un tehnoloģijas.

AUTOSPORTA BĻODA no zaņenieka Modra Žentiņa. Autosporta meistars spriedis: "Ja pats būvēju sacīkšu automašīnas, tad kāpēc gan neuztaisīt bļodu?" No automašīnu virsbūves detaļām un materiāliem radīts neatkārtojams eksponāts. "Arī autosportā aiz skaistas ārienes slēpjas roku darbs, tehniskas zināšanas, idejas un stundām ilgs darbs garāžā," atklāj autors.

Kad sirds pilna, sēžas pie klavierēm

1

Un tur kaut kas radās. Ja es nebūtu sevi izaicinājusi to darīt, šie darbi vispār nebūtu tapuši.

Tāpēc es ik pa laikam sev pajautāju: kur man tagad vajag mazliet izkāpt no komforta zonas? Šobrīd tas varbūt ir arī veidot jaunus kontaktus ar citiem mūziķiem, pat, ja vēl neredzu konkrētu sadarbību. Kāpēc gan neiepazīties? Varbūt es no šī cilvēka varu kaut ko iemācīties.

– Bet tev ir arī sapnis, kas saistīts ar mācīšanu?

– Jā, ļoti. Es sapņoju par savu studiju. Jau domāju, kāda tā varētu izskatīties, kāda būtu vieta, kas man tur būtu svarīgs. Taisu arī savus mācību materiālus.

Mans grafiks šobrīd jau ir diezgan pilns, par ko es ļoti priecājos. Ja tā turpināsies, pienāks brīdis, kad būs jāmeklē palīgs. Tad man būs svarīgi saprast, kas ir tas, ko es gribu saglabāt no savas pieejas – kāpēc cilvēkiem patīk nākt pie manis un kas viņiem tur ir svarīgs. Man šķiet, viena no lietām ir tā, ka cenšos pieiet katram individuāli.

– Tu paralēli vēl arī studē?

– Jā. Mācos "Media Composition and Orchestration" – vienkāršāk sakot, kompozīciju vizuālajiem medijiem, vairāk filmu mūzikas virzienā. Un tas man atkal ir jauns pārbaudījums, jo pēkšņi liekas, ka es par mūziku neko nezinu. Esmu gājusi mūzikas vidusskolā, beigusi Mūzikas akadēmiju un tad iestājos maģistrantūrā filmu kompozīcijā, un sapratu – te atkal viss ir citādi!

Liekas – kur vēl to mūziku var studēt? Bet izrādās, ka uz to var paskatīties vēl no pavisam cita aspekta.

– Un kurā brīdī visā šajā grafikā tu pati komponē?

– Pašlaik visbiežāk vakaros. Tad, kad sirds pilna un gribas vienkārši atpūsties pie klavierēm.

– Tu pati arī dziedi?

– Vēl ne tā, lai es teiktu, ka dziedu. Bet man viena no "bucket list" lietām bija aiziet uz vokālajām nodarbībām, un es beidzot saņēmos to izdarīt. Tas vēl nenozīmē, ka es jau māku ļoti skaisti un tīri dziedāt, bet es mācos.

– Kad atbrauc uz Liepāju, ir kādas vietas, kur noteikti gribas iegriezties?

– Mēs vienmēr aizejam pēc kafijas. Tad jau skatos, kur tajā brīdī ir ģimenes favorīts – ja tētim patīk "Boulangerie", ejam tur. Māsa kādreiz strādāja "Vējš Cafe", tad aizejam arī tur.

Ja sanāk, izmetam līkumu pa tirgu. Bet pārsvarā es dzīvojos pa mājām, aizeju pie vecvecākiem, līdz centram. Tur jau viss ir tuvu – kafejnīcas, tirgus. Izmetu līkumu un izvējojos. Daudz nevajag. Gaiss Liepājā ir tīrāks.■

Mūzika

◊ 2. decembrī **Liepājas teātrī** dziedātāja Atvara aicina uz Ziemassvētku koncertu mierpilnā gaisotnē. Skanēs klausītāju jau iemīļotas Atvaras dziesmas, šis tas jauns un arī dziedātājas mīļākās Ziemassvētku noskaņas dziesmas. Daļa dziesmu iegūs arī pavisam jaunu skanējumu īpaši svētku laikam veidotās aranžijās.

◊ 5. decembrī **Talsu Kultūras centrā** un 6. decembrī **Brocēnu Kultūras centrā** izskanēs aktieru Sigitas Jevgļevskas-Pļaviņas un Edgara Pujāta Ziemassvētku dzejas un mūzikas programma "Tik lēni snieg".

◊ 6. decembrī **Talsu Kultūras centrā** – sieviešu kora "Vaiva" koncerts Otrajā adventē "Baltas dziesmas kamolā tītas".

◊ 6. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars" Liepājā** koncertam "Bulajevs un draugi. Šūberts, Šūmaņi un Brāmss" talantīgais latviešu vijolnieks Daniils Bulajevs kopā ar domubiedriem – ungāru čellisti Doru Kokašu un igauņu pianisti Irinu Zaharenkovu – izvēlējušies četrus komponistus, kurus vieno līdzīgi mākslinieciskie ideāli, un trīs no tiem saista arī mīlestība un draudzība.

◊ 11. decembrī **Rojas Kultūras centrā** viesosies grupa "Galaktika" ar koncertprogrammu "Uzzīmē mani Ziemassvētkos".

◊ 12. decembrī **Saldus Svētā Jāņa evaņģēliski luteriskajā baznīcā** Saldus novada koru ikgadējais Ziemassvētku ieskaņas koncerts.

◊ 19. decembrī **Liepājas Latviešu biedrības namā** koncertā "Eglīte mirdz" grupa "ESPRESSO mūzika" sniegs svētkiem radītu muzikālu priekšnesumu. Īpašie viesi – Ainars Virga un Nīcas vīru koris diriģenta Jēkaba Ozoliņa vadībā.

◊ 20. decembrī **Brocēnu Kultūras centrā** Antras Stafeckas, Andra Ērgļa un Mārtiņa Kantera programmas "Sirds ir balss" piektās sezonas koncerts.

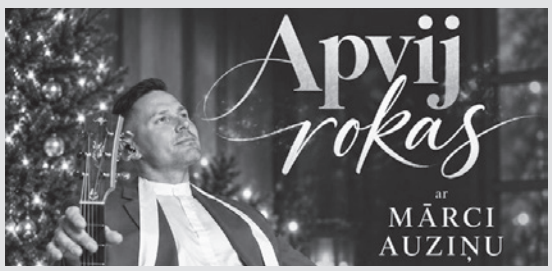

◊ 25. decembrī **Rojas Kultūras centrā** izskanēs Mārča Auziņa koncerts Ziemassvētkos "Apvij rokas".

◊ 25. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Ziemassvētku koncertā uz vienas skatuves satiksies divi īpaši muzikāli spēki – "Tautumeitas" un IGO. Tas būs vakars, kurā nesteigties. Vakars, kurā ļauties mūzikai, gaismai un Ziemassvētku brīnumam.

◊ 28., 29. un 30. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Liepājas Simfoniskais orķestris simfoniskajā Vecgada koncertā piedāvā noslēgt gadu ar eleganci un dzirkstošu enerģiju. Programmu bagātinās spilgti solisti – spāņu vokāliste Rejesa Karasko, ģitārists Kaspars Zemītis, akordeonists Toms Rolavs.

Māksla

◊ 5. decembrī **Spāres muižā** atklās TLMK "Nāmetiņš" un "Ugālīšas" rokdarbu izstādi "Diža ceļa maliņā. Spāre–Ugāle".

◊ Līdz 13. decembrim **Liepājas muzejā** skatāma šī gada Liepājas vizuālās mākslas biennāle "PARALĒLE", kurā iekļauti 46 autoru 54 darbi. Izstādei atlasītie darbi atklāj daudzveidīgu mākslinieciskā izteiksmi – līdzās gleznām, akvareļiem, pasteļiem un grafiskiem zīmējumiem būs skatāma fotogrāfija, videomāksla, instalācijas, tēlniecība, keramika, stikla māksla, rotas un tekstilmāksla. Autori izmantojuši gan tradicionālas tehnikas, gan digitālo modelēšanu, asemblāžu un dažādus materiālu savienojumus.

◊ Līdz 10. decembrim **Sabiles Mākslas, kultūras un tūrisma centrā** skatāma Sabiles un Stendes apvienības iedzīvotāju fotoizstāde.

◊ Līdz 14. decembrim **Saldus Mākslas skolā** mākslinieces Ilzes Karlsones veltījums Kurzemes ainavai "Zudušās vietas meklējot". Izstādē apskatāmas 70.–90. gados tapušas grafikas, vēlāk radīti lielformāta zīmējumi uz papīra slejām un pēdējos gados apgleznotas finiera plāksnes.

◊ Līdz 18. decembrim **Liepājas muzejā** skatāma izstāde "Pirms pazust nebūtībā". Ar to Kurzemes tautastērpu informācijas centrs noslēdz projektu, kurā desmit adītājas pēc muzeja krājumā saglabātiem adījuma fragmentiem rekonstruējušas Dienvidkurzemes darba cimdus.

◊ Visu decembri **Latvijas Lauksaimniecības muzejā Talsos** – Talsu novada tautas lietišķās mākslas kolektīvu darbu izstāde "Baltā dūrainīša stāsts" un Pastendes Mākslas studijas izstāde "Zvanu melodijas gleznās".

◊ Decembrī **Talsu novada muzejā** – fotogrāfes un mākslinieces Ivetas Gabaliņas darbu izstāde "Pūriņš".

◊ Decembrī **Valdemārpils Tūrisma informācijas centrā** aplūkojami Valdemārpils puses mākslinieku darbi.

Teātris

◊ 4. decembrī **Liepājas teātrī** pirmizrāde – Viljams Šekspīrs "Spītnieces savaldīšana". Režisores Nellijas Spūles iestudējumā Šekspīra komēdija skarbi un precīzi atklāj lomas, ko vīrieši un sievietes meistarīgi spēlē, dažreiz pat nemanot, ka tā vairs nav spēle, bet gan nežēlīga cīņa. Lomās: Polina Čerņenoka, Gatis Maliks, Dārta Cīrule, Kārlis Ērglis, Alise Dzene.

◊ 9. decembrī **Liepājas teātra mazajā zālē** koncertzālē "Lielais dzintars" būs skatāms muzikāls svētku ceļojums visai ģimenei "Mariači Ziemassvētki".

◊ No 18. līdz 30. decembrim **Liepājas teātrī** skatāms režisores Paulas Pļavnieces veidotais svētku koncerts "Tas, kas tumsā laistās". "Tas būs muzikāls tramvaja brauciens kādā piesnigušā ziemas vakarā, kurā pabūt ar sevi, pabūt vienam ar otru, atrast to, kas zudis, to, kas tumsā laistās un ar tevi ļoti saistās," saka režisore. Koncertā piedalās Agnese Jēkabsone, Anete Rimkus, Anda Albuže, Laura Jeruma, Santa Breikša, Dārta Cīrule, Valts Skuja, Kārlis Artejevs, Viktors Ellers, Kaspars Kārkliņš, Sandis Pēcis, Rolands Beķeris, kā arī mūziķi Normunda Kalniņa vadībā.

Citas lietas

◊ 5. decembrī **Mērsraga tautas namā** labdarības koncerts iepriecinās un ar ziedojumiem sniegs atbalstu sociāli mazaizsargātajiem senioriem Mērsraga pagastā.

◊ 5. decembrī **Talsos, Radošajā sētā,** satiec savu sniegavīru Olafu! Radošā darbnīca bērniem kopā ar Ilzi Krekovsku un gleznošanas meistarklase kopā ar Andri Vītolu.

◊ 5. decembrī **Mērsragā** – Lielās egles iedegšana un Ziemassvētku tirdziņš.

◊ 5. decembrī Saldus novada galvenās egles iedegšanas svētki **Oskara Kalpaka laukumā Saldū**.

◊ 10. decembrī **Saldū** erudīcijas konkurss ar kultūras devu "Daudz laimes, Saldus!".

◊ 12. decembrī laukumā **pie Rojas Kultūras centra** notiks Rojas lielās egles iedegšanas svētki un "Rūķu ciema tirdziņš".

◊ 18. un 19. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Liepājas Leļļu teātris un Liepājas Simfoniskais orķestris piedāvā pirmo liela mēroga kopprojektu – muzikālu leļļu un masku izrādi "Riekstkodis" pirmsskolas un sākumskolas vecuma bērniem.

◊ 30. decembrī **Saldus sporta kompleksā** Vecgada koncerts "Tā, lūk, griežas dzīves rats". Piedalās aktieri Elīna Vāne, Ērika Eglija-Grāvele, Gints Grāvelis, Imants Strads un Artis Robežnieks, kā arī mūziķu grupa Matīsa Žilinska vadībā.

KURZEMES KULTŪRAS PIELIKUMS

Iznāk vienu reizi mēnesī.
Izplatīts kā reģionālo laikrakstu "Kurzemes Vārds", "Talsu Vēstis" un "Saldus Zeme" bezmaksas pielikums.

Projekta vadītāja un redaktore:
Anda Pūce, "Kurzemes Vārds".
Kontakti: tālrunis 26436485, e-pasts anda@kurzemes-vards.lv.

PROJEKTU ATBALSTA VALSTS KULTŪRKAPITĀLA FONDS

KURZEMES PLĀNOŠANAS REĢIONS

Latviešu vēsturiskās zemes

Kurzemes Vārds · Talsu Vēstis · Saldus Zeme LAIKRAKSTS SALDUS NOVADAM

Internetā pieejams mājaslapā sz.lv, retalsi.lv un reģionālajā portālā liepajniekiem.lv.